

Dimény Erika

AZ INCZE LÁSZLÓ CÉHTÖRTÉNETI MÚZEUM CÉHES ÉS HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁSAIHOZ KAPCSOLÓDÓ MÚZEUMPEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

A hagyományos gyűjtés, megőrzés, kutatás és kiállítás feladatkörök mellett az utóbbi évtizedekben világszerte hangsúlyosan előtérbe került a múzeumok és muzeális intézmények ismeret- és élménykövetítő szerepe. Azonban sem a hozzá kapcsolódó magyar, sem a nemzetközi terminológia nem egységes,² sokszor egymás szinonimájaként a múzeumi közművelődés, múzeumpedagógia, múzeumi tanulás, múzeumi ismeretátadás, múzeumi mediáció, múzeumandragógia kifejezések fedik ezt a tevékenységet. Míg korábban inkább a múzeumi közművelődés vagy a múzeumi népművelés fogalma alá soroltak minden, a múzeumok látogatói felé irányuló tevékenységet, mára ezek is jelentősen differenciálódtak, az ismeretátadási vonalra a magyar múzeumi szférában, a pedagógusok és a tágabb közönség számára is a *múzeumpedagógia* kifejezés az elterjedtebb, elfogadottabb, ezt használjuk mi is.

A mai múzeumpedagógiának sok meghatározása, definíciója, gazdag elméleti és módszertani szakirodalma van.² E meghatározások zömében kiemelik a múzeumot mint különleges tanulási helyszínt, a látogatóvá nevelést, a tárgyakra, gyűjteményekre alapozott ismeretszerzést, a módszerek sokszínűségét, az élményszerűséget, az életkori meghatározottságot (általánosan a múzeumpedagógia célközönsége a gyerekek, a fiatalabb korosztály, míg felnőttekre inkább a múzeumandragógia, oktatás, felnőttképzés fogalmak használatosak).³ Kulcsfontosságú a múzeumpedagógus szerepe, aki irányítja vagy segíti az ismeretszerzési, tanulási folyamatot. Egyik legfontosabb és legteljesebb meghatározás szerint a múzeumpedagógia az iskolán kívüli ismeretszerzés és

ismeretközvetítés sajátos, múzeumban megvalósuló formájával foglalkozó pedagógiai elméletként és gyakorlatként értelmezhető, a múzeum anyaga, kiállításai, az ott folyó kutatómunka és a múzeum látogatói közötti közvetítő tevékenység elsősorban gyermekekkel és fiatalokkal foglalkozó területe. Elsődleges célja mindig az adott múzeumi anyag (gyűjtemény, kutatómunka, kiállítás) sokoldalú és élményszerű megismertetése, hosszú távon azonban mindenképp az aktív múzeumlátogatóvá való nevelés, a múzeumok által nyújtott kulturális élmény iránti fogékonyság kialakítása, fejlesztése is cél.⁴

A 2000-es évek derekától a székelyföldi múzeumokban is tetten érhető az a törekvés, hogy a gyűjteményeket, kiállításokat múzeumpedagógiai foglalkozások kísérjék. Mára már mindenhol van lelkes, elkötelezett múzeumpedagógus, sok esetben pedagógiai, múzeumpedagógiai képesítéssel is rendelkező muzeológus, aki azon fáradozik, hogy a múzeumok egyik legfontosabb feladatkörre megvalósuljon. Messze állunk attól, hogy pl. a magyarországihoz hasonló, jól működő egységes rendszerben dolgozzunk, a hazai múzeumi hálózatnak is a perifériájára szorulunk, inkább mindenki elszigetelten vagy személyes kapcsolatainak köszönhetően,⁵ a maga legjobb tudása szerint teszi a dolgát. Ennek ellenére sikerült néhány szakmai találkozót, közös tanulási lehetőséget teremteni, egymásnak átadni jó és rossz tapasztalatokat, „ellesni” jó gyakorlatokat.⁶ A székelyföldi múzeumok múzeumpedagógiai kínálatának széles körű terjesztése érdekében MúzeumPont névvel közös platform is létrejött.⁷

¹ BÁRD Edit 2015, 46–49.

² Lásd pl. VÁSÁRHELYI Tamás (szerk.) 2009a; PATÓ Mária (szerk.) 2009; KÁLDY Mária – KÁRPÁTI Andrea – SZIRMAI Anna Linda 2010; Dr. BERECZKI Ibolya – SÁGHI Ilona (szerk.) 2009a; 2009b; Dr. BERECZKI Ibolya (szerk.) 2010; FOGHTÚY Krisztina – SZEPESHÁZYNÉ Kurimay Ágnes 2009; TORGYIK Judit 2018.

³ BÁRD Edit 2015; KOLTAI Zsuzsa 2010, 40–41.

⁴ <http://www.kislexikon.hu/muzeumpedagogia.html>.

⁵ Ezúton is hálásan köszönöm kedves múzeumpedagógus és muzeológus barátaimnak, ismerőseimnek: Korompainé Mocsnik Mariannának (Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ),

Hauptmann Gyöngyinek (Nagyatádi Városi Múzeum), Dabi Farkas Ritának (Ludwig Múzeum), Kuti Klárának (Magyar Nemzeti Múzeum), Gecse Annabellának (Damjanich János Múzeum, Szolnok), Sárba Katalinnak (Nemzetstratégiai Kutatóintézet), Pató Máriának (Damjanich János Múzeum, Szolnok), Demény Enikőnek (Csíkszereda), Fám Erikának (Magma, Sepsiszentgyörgy), Márton Krisztinának (Teleki Téka, Marosvásárhely) és Chiricescu Andreeának (Sepsiszentgyörgy) a rengeteg segítséget, önzetlen szakmai tanácsadást, konzultációt.

⁶ DEMÉNY Enikő 2017.

⁷ <https://www.facebook.com/M%C3%BAzeumPont-533251956831479/>.

A kézdivásárhelyi Incze László Céhtörténeti Múzeum évek óta⁸ kiemelt figyelmet fordít arra, hogy kiállításai a fiatalabb korosztályok, gyermekek, kisiskolások, óvodások számára is érthetőek és élvezhetőek legyenek. Főleg a nagy időszakos kiállításokhoz rendeztünk múzeumpedagógiai foglalkozásokat, melyek során a gyerekek játékos, könnyen érthető, az ő tudásszintjükhez igazított tárlatvezetés és különböző kézműves tevékenységek során ismerkedhettek a kiállításokkal, az általuk bemutatott új információkkal, tudnivalókkal. Ezekről a tevékenységekről a Székely Nemzeti Múzeum évkönyvében, az *Acta Siculicában* és más kiadványokban rendszeresen beszámolok.⁹

Kézdivásárhelyen igyekszünk a legváltozatosabb csatornákon keresztül megszólítani a pedagógusokat, illetve családokat, felajánlani nekik kínálatunkat. Körlevelek, a helyi és megyeközponti média, valamint személyes kapcsolatok révén próbáljuk hangsúlyozni, hogy a múzeumlátogatások kiváló alkalmak lehetnek egy-egy tananyaghoz kapcsolódó téma sokoldalú vagy újszerű megvilágítására, ismeretek felelevenítésére, rendszerezésére, összefüggések keresésére, megértésére, a tanultak alkalmazására, megtapasztalására. Ugyanakkor, mint ahogy írásaimban többször is megfogalmaztam már, meggyőződésem, hogy egy jó kiállítás és a hozzá kötődő foglalkozás akár személyiségfejlesztő tényező is lehet, hisz hozzájárulhat a mindennapi élethez szükséges kompetenciák, készségek és képességek fejlesztéséhez, lehetőséget ad ezek gyakorlására, rögzítésére, alkalmazására, megélésére (aha-élmény).¹⁰ Ha a pedagógusokkal egyeztetve, az egyes csoportok igényeihez közelítve tervezzük meg a foglalkozásokat, nagyobb eséllyel járulhatunk hozzá a gyerekek, fiatalok fejlesztéséhez, neveléséhez, használható tudást és élményeket közvetítve számukra. A mindenkor konkrét tartalmakon túlmenően fontosnak tartjuk a múzeumi viselkedés szabályainak átadását, azt, hogy tudjanak a gyerekek alkalmazkodni, tiszteletben tartani egymást, a múzeumi dolgozókat, valamint a múzeumban talált idegeneket is, hogy ismerjék fel és tudják használni a sajátos múzeumi kommunikációt (tárgyak, tárgyegyüttesek, címkék, pannók stb.) ismeretszerzőként és tanulási módszerként, hogy vegyenek észre összefüggéseket az iskolában tanultak és a múzeumban tapasztaltak között, tudjanak és merjenek kérdéseket megfogalmazni, feltenni, élményeikről és tapasztalataikról szóban,

írásban vagy egyéb módon – rajz, festmény, ének, mozgás, drámajáték – beszámolni. Nagyon lényeges különbség az iskolában történő formális oktatással szemben, hogy nálunk másabbak a körülmények, új, érdekes a helyszín, nincs csengetés, számonkérés, iskolából ismert értékelés, nagyobb a mozgáslehetőség,¹¹ így természetesebb, közvetlenebb interakciók (kommunikáció, együttműködés, vita, döntés, önkifejezés, kreativitás) is létrejöhetnek a foglalkozások résztvevői között. Az újfajta ismeretszerzés, tanulás harmonikus, örömteli élményt jelenhet, sok esetben olyan gyerekeknek is, akik az iskolai körülmények között kevésbé tevékenyek, gátlásosabbak, nem tudnak megnyilvánulni.

A fenti célokat szem előtt tartva foglalkozásaink kidolgozása, felépítése és lebonyolítása intézményünkben múzeumpedagógus feladata. Elsősorban a múzeumi anyag oktatás során történő hasznosítására törekszünk, a célközönség ismereteinek a bővítésére és a múzeum oktatási lehetőségként való észleltetésére, úgy, hogy közben mindig szem előtt tartjuk az életkori sajátosságokat, az osztályok és pedagógusok adottságait, felkészültségi szintjét és elvárásait, a tananyagi kapcsolódási pontokat. Az adódó képzési lehetőségek kihasználásával, folyamatos önképzéssel igyekszünk korszerű élménypedagógiai módszereket is elsajátítani, a hagyományos múzeumpedagógiai módszerek mellett ezeket is alkalmazni a sajátos múzeumi tartalmak sikeres és élményszerű tolmácsolása érdekében.

A látványosabb, alkalmanként talán nagyobb tömegeket megmozdító időszakos kiállítások mellett már sokszor, több szempont szerint igyekeztünk múzeumpedagógiai módszerekkel feldolgozni állandó kiállításainkat is. Nagyobb hangsúlyt természetesen elsősorban az intézmény alapkiállítására, a kézdivásárhelyi céhes mesterségeket bemutató kiállításra fektetünk. Az első lépés 2003-ban a *Céhes mesterségek Kézdivásárhelyen. Feladatlap a múzeum céhtörténeti kiállításához 5–8. osztály számára* volt.¹² Ezt folyamatosan finomítva, a jelentkező osztályok sajátosságaihoz, a pedagógusok elvárásaihoz igazítva alakult ki a *Céhes mesterségek* című foglalkozás, amelyet óvodásoknak, előkészítő osztályosoknak és 1–8. osztályosoknak javasolunk. Ezen a foglalkozáson nem a céheket és a céhes tárgyakat tárgyaljuk, hanem magukat a bemutatott mesterségeket, ezek szerzőit, eszközeit, a különböző munkafolyamatokat,

⁸ Igazából kezdetektől. Közismert volt és köztisztületnek örvendő Incze László volt múzeumigazgató fiatal látogatókra irányuló tevékenysége, gyerekközpontú tárlatvezetései és előadásai. Lásd Vörös T. Balázs: *A múzeumpedagógus. Incze László (1928–2007) múzeológus portréja* c. film.

⁹ DIMÉNY Erika 2009; Uő 2010; Uő 2015; Uő 2017;

Uő 2018.

¹⁰ http://www.tajhazszovetseg.hu/sites/default/files/tajhaz_i-akademia/19_csesznak_eva_-_muzeumpedagogiai_ismertek_1.pdf.

¹¹ BÁRD Edit 2015, 32.

¹² DIMÉNY Erika 2009, 57–58.

illetve a végtermékeket, az elkészült tárgyakat, ezek használati alkalmait, az ezekkel kapcsolatos szokásokat dolgozzuk fel interaktív, esetenként feladatlapos, csoportos foglalkozáson. Kicsiknek a mesterségekhez kapcsolódó versekkel, mesékkel, találós kérdésekkel, elbeszélés-részletekkel fűszerezzük a foglalkozást, igyekszünk egy alkalommal lehetőleg csak egy vagy minél kevesebb mesterségre reflektálni, hisz tudjuk, hogy az ő befogadóképességük, figyelmük sokkal kisebb. Sehallselát Dömötör és MiKiMa (Mindenre Kíváncsi Mackó) nevű, bizalomkeltő, puha plüssmackók „segítségével” mutatjuk meg a tárgyakat, a fontosabbakat nézzük meg, beszéljük meg részletesebben, az egyes munkafázisok mozdulatait utánozzuk, amennyiben a hely és a jelenlevők létszáma ezt lehetővé teszi. A nagyobbak számára az alap-feladatlapot alakítjuk az aktuális helyzet szerint: lapokra/mesterségekre bontjuk, szükség szerint cseréljük, nehezítjük vagy könnyítjük, egyszerűsítjük a feladatokat.¹³ Általában egy-egy kisebb csoport egy mesterséggel kapcsolatosan „dolgozik”, keres, kutat, van lehetőségük akár leosztani egymás között a feladatokat, kooperálni, együttműködni, majd a foglalkozás második felében a csoportok egymásnak mutatják be, tanítják meg az új információkat.¹⁴

A feladatok szorosan kapcsolódnak a kiállításához. A feladatsorok szerkezeti felépítése nagyjából azonos. Minden mesterséget először meghatározunk, kiemeljük helyi fontosságát. Ezután általában az alapanyag foglalkozunk, majd számba vesszük az egyes munkafolyamatokat, a legfontosabb eszközöket és szerszámokat. Azért, hogy a kérdések ne ismétlődjenek, ne váljanak unalmassá, minél több formában megmozgassák a résztvevők tudását és a különböző tanulási stílusú¹⁵ gyerekeket is leköszük, különböző típusú feladatokat alkalmazunk. Így vannak tesztszerű kérdések, amelyek során a gyerekek több válasz közül kell kiválasszák a helyes megoldást, kiegészítendő, behelyettesítő mondatok, ahol a hiányzó szavak, fogalmak a kiállítás pontos megfigyelése során válnak nyilvánvalóvá, vagy akár ugyancsak a kiállítás-hoz kapcsolódó betűrejtvény során juthatnak fontos információkhoz. Máskor képek alá kell írni a tárgyak nevét, vagy azt kell megfogalmazni, hogy mire használták egy-egy adott tárgyat. A mesterségekre vonatkozó szakirodalomból vagy magunk készítette rajzokkal, ábrákkal tettük színesebbé a feladatlapot, míg más feladatokkal rajzolásra, motívumkeresésre,

továbbrajzolásra szólítottuk fel a gyerekeket. Minden mesterség esetében igyekszünk a mesterségekkel kapcsolatos folklóranyagot (népdalok, szólások, közmondások) is feleleveníteni, előzetes óvodai, iskolai, otthoni ismereteket feltételezve, de további keresgélésre, kutatásra, gyűjtésre is ösztönözve a gyerekeket. Sokszor előfordult, hogy egy-egy dalt el is énekelünk, ha ezzel nem zavartunk más múzeumlátogatót. Kisebbségekkel a foglalkozás végén játékkal rögzítjük a látottakat. Körbeadjuk a már említett mackók valamelyikét, és „Ez nem egy mackó, hanem egy...” játékot játszunk, amelynek során a gyerek meg kell, hogy nevezze az általa legérdekesebbnek talált tárgyat, azt, amire legjobban emlékszik a látottak közül.

Beavatás. Az inasságtól a mesterré válásig

2012-ben, a bukaresti CPPC (Centru pentu Perfectionare în Cultură – Kulturális Képzési Központ) által szervezett múzeumpedagógiai képzés záródolgozataként készítettem el a *Beavatás. Az inasságtól a mesterré válásig* című múzeumpedagógiai tervet.

A *Beavatást* első alkalommal a 2012-es kézdívsárhelyi Őszi Sokadalom alkalmával hirdettük meg, akkor 3 nap alatt közel 50 gyerek vett részt a foglalkozáson. Utána a múzeummal partnerkapcsolatban álló iskola, a Molnár Józsiás Gimnázium 5–8. osztályos tanulói próbálták ki a programot a mesterségekről szóló globális hét alkalmából. 2017-ben a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége által szervezett *Múzeumpedagógia a tanórák keretén belül II.* című képzésen tanultakkal¹⁶ tovább finomítottam, módszertanilag részletesebben kidolgoztam a projektet, amely azóta állandó kínálatunkban szerepel, előzetes egyeztetés, időfoglalás után bármikor alkalmazható. Ezt a kézdívsárhelyi és környékbeli pedagógusok sokszor igénybe is vették már, de távolabbról érkező, Maros és Hargita megyei osztályok, illetve a magyarországi Határtalanul program résztvevői is kipróbálták.

A foglalkozás célja elsősorban a célközönség ismereteinek bővítése az erdélyi céhes életre vonatkozóan.

A program fontosabb célkitűzései, hogy a gyermekek megismerjék a múzeumi környezetet és a konkrét múzeumi tárgyakat, a céhes élettel, céhes tárgyakkal kapcsolatos ismeretek szerzése vagy felelevenítése, ezek által személyes tapasztalatok gyűjtése, a közös munka és a céhes élet által közvetített értékekkel való személyiségfejlesztés.

¹³ Tudom, hogy sokkal elegánsabb, mutatósabb egy korszerű nyomdai technikával nyomtatott munkafüzet, de a csoportjaink változó számbeli, korosztálybeli és tudásbeli összetétele miatt felesleges kiadásnak tartottuk eddig nagy példányszámban nyomtatni olyan füzetet, amelyet egy alkalommal nem lehet megoldani, teljességében használni. Az alkalmanként nyomtatott lapok

eddig jobban beváltak. Egyébként tudatosan igyekszünk a foglalkozásainkon a gazdaságos anyaghasználatra is felhívni a gyerekek figyelmét.

¹⁴ KÁRPÁTI Andrea 2009, 102–107.

¹⁵ BÁRD Edit 2015, 38–39.

¹⁶ SZÁLLASY Noémi – IUGA-GOMBOS Márta 2017.

A foglalkozást a következő mozzanatokra, illetve időegységekre osztottam:

- a résztvevők fogadása, köszöntése a nagyobb kiállítóteremben

- bemutatkozó játék, amelynek során a múzeum-pedagógus igyekszik minél több nevet megjegyezni, személyes kapcsolatot létesíteni a résztvevőkkel (5 perc)

- interaktív idegenvezetés és beszélgetés, amely lehetőséget ad a tanulók tudásszintjének felmérésére, a kiemelt tárgyak hangsúlyozása, részletes megfigyelése, leírása, a céhek felépítésére, céhen belüli életre való kitérés: inas – mesterlegény – vándorút – mesterév – mesterré avatás (20 perc)

- vándorkönyv kitöltése párban (10 perc)

- mestermunka: visszacserélik a lapot, és az, akinek a neve szerepel rajta, készít magáról egy céhjelvényt, címert, annak a mesterségnek a jelképeivel, amelyet jelenleg választana magának (10–15 perc)

- miközben a gyerekek ezzel dolgoznak, a foglalkozásvezetőnek lehetősége van beszélgetni velük, irányítani, segíteni őket

- ezalatt a kísérő tanár az oklevelekre ráírja a tanulók nevét

- mesterré avatás: mindenki elmondja hangosan, mi szeretne lenni, felmutatja a jelvényét, a foglalkozásvezető felolvassa az oklevél szövegét, mindenkit mesterré fogad és kiosztja az okleveleket (15 perc)

- a foglalkozás kiértékelése (5 perc).

Tehát egy foglalkozás időtartama összesen 60-70 perc, maximum 90. A foglalkozás során a következő módszereket használom:

Bemutatkozó játék

Célja a résztvevők megismerése, de a gyors bemutatkozáson, névtanuláson túlmenően óriási szerepe van a későbbi közös munkához szolgáló kellemes, derűs hangulat teremtésében is.¹⁷ Leggyakrabban a névláncot alkalmazzuk. Ennek lebonyolítása során körben állva elsőnek a múzeum-pedagógus mondja el a nevét, majd névláncot alkotnak. Pl. Erika – Bea, Erika – Bea – Péter, Erika – Bea – Péter – Lili stb. A foglalkozásvezető fejezi be a sort, igyekszik minél több nevet megjegyezni. A városnapos foglalkozások során, amikor nem osztályok, hanem egyéni résztvevők voltak jelen, előre előkészített kis – behívótábla alakú – kitűzőkre is felírtuk a neveket. Kezdő (előkészítő, ötödikes, kilencedikes osztályoknál gyakran tapasztaltam, hogy ez az ismerkedés gyakran az ala-

kuló új osztályközösség szempontjából is jól jön, de sokszor előfordult, hogy a csapat által az osztályban használt vagy a közösség előtt ismeretlen nevek, becenevek is elhangzanak, nagy derűtséget keltve. Ha a csoport kis létszámú, vagy a gyerekek jól ismerik egymást, akkor több kört is lehet játszani, pl. mondjanak el valamit magukról, egy jellemző tulajdonságot, valamit, amit szeretnének, ha a többiek velük kapcsolatban megjegyeznének, majd egy következő körben ezt sokszor el is mutogatjuk, nehezebben megnyíló csoportnál azonban nem erőltetem. Ilyen esetben általában nem is maradna erre idő, mert már a névlánc is lassabban működik.

Interaktív előadás, heurisztikus beszélgetés (felfedezéssel tanulás) és szemléltetés

A heurisztikus beszélgetés a tanulási folyamatban gyakran alkalmazott módszer, amely a tanár és tanuló együttes munkáján alapszik. Ez a módszer az új ismereteknek olyan átadási módja, melynek során a tanuló, jelen esetben a foglalkozáson részt vevő gyerek gondolatmenetéhez, aktiválódó előzetes ismereteihez alkalmazkodva a pedagógus/foglalkozásvezető kérdéseivel irányítja a megismerési folyamatot. A beszélgetés a múzeumi tanuláshoz is fontos módszere.¹⁸

Jelen esetben a beszélgetés azzal a kérdéssel indul, hogy mit tudnak a céhekről, mik a céhek? A beszélgetés során kitérünk a céhek felépítésére, a szigorú belső szervezetre, ami meghatározta az inasok, mesterlegények mindennapjait,¹⁹ a kötelező vándorutat, a mesterévet, mesterremeket és a mesterré avatási ceremóniát, az azt követő mesterasztalt. A kiállított tárgyak közül a szimbolikus céhes tárgyakat mutatjuk be részletesebben: zászló, behívó tábla, céhláda, vándorkönyv, mesterek névsora – ezek tartalmazzák a közös szimbólumokat, a mesterség címerét, az egység jelképeit. Arról is beszélgetünk, hogy mi lehetne egy-egy mai mesterség címere, hogyan ábrázolhatnánk, hogy mi hasonlít, mi felelhetne meg ma a céhen belüli tanulás, illetve a vándorlás intézményének – szakiskola, ipari líceum, egyetem, posztliceum stb. Példákat keresünk mai csoportos tevékenységekre – pl. különböző körök, egyesületek, klubok, kollégiumok, virtuális csoportok, kasztok, céhek online számítógépes játékokon. Pl. The Guild, Metin, Assassin's Creed stb.²⁰

A szemléltetés fontos mozzanata, eleme a múzeumi tanuláshoz. A múzeumban őrzött és kiállított tárgyaknak óriási motiváló erejük van. Sajnos

¹⁷ BESNYI Szabolcs – NAGY Gábor Mápó 2014, 87–92.

¹⁸ VÁSÁRHELYI Tamás (szerk.) 2009b; Uő 2009c; HEMRIK László 2009; IACOB Angelica – CAPIŢĂ Laura – MIŞU Petruţa Silvia et al. 2006, 38; FADEM, Terry J. 2009.

¹⁹ KOVÁCH Géza – BINDER Pál 1981.

²⁰ Többször tapasztaltam már, hogy az épp aktuális, divatos játékok, rajzfilmek, könyvek említése pillanatok alatt közös nevezőre hoz a gyerekekkel, mintegy cinkostársakká tesz, rögtön elfogadottabbak, nyitottabbak lesznek válnak, hajlandóak további párbeszédre.

nincsenek még kézbe is vehető, tapintható másolatunk, amelyek a valóban aktív tanulás lényeges eszközei lehetnének,²¹ de gyakran tapasztaljuk, hogy a kiállítótereink műhely jellege és az idegenvezető vagy múzeumpedagógus által részletesen bemutatott tárgyak látványa így is képes a múltba repíteni látogatóinkat és a foglalkozáson részt vevő gyerekeket egyaránt.

Alkotó tevékenység és szerepjáték

Az alkotó tevékenység lehetőséget ad a résztvevőknek, hogy interiorizálják az új ismereteket, játékos hangulatban alkalmazva azokat. A résztvevőket párokra kell osztani, ennek módját mindig a foglalkozásvezető dönti el. Például kiszámoltuk a párt, de az is előfordult, hogy behunyt szemmel megforgattam őket, átrendeztem a kört, majd mindenki kinyújtotta a jobb kezét, és akinek a kezét megfogta, az lett a párja. Újabban kis kártyákat húznak a bemutatott szimbolikus tárgyakkal, azokat párosítva kell csoportosulniuk. A lényeg az, hogy ez a mozzanat ne vegyen igénybe túl sok időt, ugyanakkor játékos, felszabadult legyen, de arra is igyekezni szoktam, hogy a testvéreket, barátokat lehetőleg szétültessem, hogy más, ismeretlen gyerekekkel is kapcsolatba kerülhessen mindenki (természetesen problémásabb esetekben ezt nem erőltetem). Ezután a résztvevők kitöltenek egymásról, egymásnak egy-egy vándorkönyvet – ez a pár, a társ megfigyelésével, leírásával, beszélgetéssel, egymásra hangolódással, egymás jobb megismerésével jár, tehát közösségépítő jellegű tevékenység is. Mielőtt elkezdik kitölteni a rovatokat, a foglalkozásvezető utasításokat adhat, hogy pl. a mesterség kitöltésénél kérdezzék meg a társukat, mi szeretne lenni, ne önkényesen írjanak oda egy mesterséget – és nem csak a múzeumban bemutatott mesterségeket lehet beírni. A vándorkönyvekben szándékosan hagytam a régies megfogalmazást, azt, ami az eredeti vándorkönyvekben is előfordul, viszont így meg kell néhány, a mai nyelvhasználattól különböző, a gyerekek szókincsétől idegen kifejezést magyarázni, pl. *honi község, (családi) állapot, különös ismertető jegyek, saját kezének jegye*. Miután kitöltötték a vándorkönyvet, visszacserelelik, és a „tulajdonos” fog a hátsó lapon található pajzs alakú mezőbe saját címert tervezni, rajzolni a választott mesterségével kapcsolatosan. Ez a feladat arra ösztönzi a tanulókat, hogy saját jövőjükre reflektáljanak (önismereti gyakorlat).

A két feladat során a foglalkozásvezetőnek lehetősége van minél több gyerekekkel személyes kapcsolat

latot teremteni, beszélgetni velük, esetleg segíteni, ötletet adni stb. Ezalatt a kísérőtanárt arra kérjük, hogy a résztvevők nevével töltsse ki a mesterleveleket, a részvételi okleveleket. Amennyiben a csoport nem tanárral jön, hanem előre meghirdetett időpontban véletlenszerű csoport alakul, akkor ez is a foglalkozásvezető feladata. Ilyenkor jó az, hogy ha előre bejelentkeznek a résztvevők, akkor már legalább a neveket fel lehet írni, a többi időigényesebb, a foglalkozás során kell kérdezgetni a gyerekeket. Ha az időkeret szűkösebb, ezt a mozzanatot ki is hagyhatjuk, a gyerek ebben az esetben csak a vándorkönyvet viszi magával.

A drámapedagógia eljárásaival, módszereivel a múzeumi ismerettartalmak élményszerűvé, átélhetővé válhatnak. A feldolgozás során a foglalkozás résztvevői aktív részeseivé válhatnak az ismeretek befogadásának, nemcsak passzív szereplői a múzeumi mediációnak, hanem tudásuk, tapasztalatuk, ismereteik, átélt élményeik, egész személyiségük szerepet kap abban.²²

A tárgyalt foglalkozásnál a rövid kis szerepjáték során a gyerekek a mesterré avatandók, a foglalkozásvezető pedig a főcéhmester, aki a névre szóló mesterlevél felolvasásával befogadja őket a céhbe. A fő „próba” az, hogy mindenkinek hangosan el kell mondania a csoport előtt, milyen mesterséget választana magának, ezután megkapja az oklevelet. Látszólag egyszerű dolog ez, de igazából megpróbáltatás, főleg a kis kamaszok bolydulnak meg ilyenkor, szembesülhet a saját magukról kialakult kép, elképzelés a csoportban elfoglalt helyükkel, szerepükkel. Olykor komoly kihívást jelent e konfliktusok kezelése annak a múzeumpedagógusnak, aki egyébként egyáltalán nem vagy csak kevésbé ismeri a csoport tagjait. Alapos emberismerettel, konfliktuskezelési készségekkel azonban áthidalhatóak, és őszinte beszélgetésekkel sokszor új szempontokat is lehet nyújtani a gyerekeknek az egymással való interakciókhoz. Nagyon fontosnak tartom itt a múzeumpedagógus pedagógusi vénáját, alapos szakmai felkészültségét.²³

A foglalkozás kiértékelése

Nemcsak a nagy projekteknek, hanem az egyes foglalkozásoknak, múzeumi óráknak is fontos mozzanata kellene, hogy legyen az értékelés, azonban ennek mind az irodalma, mind pedig a gyakorlata igencsak hiányos.²⁴ Ugyan újabban egyre több múzeum alkalmaz látogatói kérdőíveket, de ezek általában a látogatóbarát kiállítások és múzeumi környezet

²¹ MISZNÉ KORENCHY Anikó é. n.

²² KESIK Gabriella 2009.

²³ BÁRD Edit 2009.

²⁴ VÁSÁRHELYI Tamás (szerk.) 2009d, 32–34.

kialakítása céljából vizsgálják a csoportok összetételét, a múzeumlátogatási szokásokat, az értesülések forrását, elégedettséget és a múzeumi tapasztalatokat.²⁵ Bonyolult, iskolai előkészítő órából, múzeumi foglalkozásból és levezető iskolai órából álló projekteknél gyakrabban előfordul, hogy a projektnek mint módszernek szerves része a kiértékelés,²⁶ de a nálunk előforduló egyszeri múzeumi látogatásoknál, foglalkozásoknál legtöbbször hiányzik.²⁷ Pedig nagyon fontos lenne visszajelzést kapni a történetről, a résztvevők élményeiről, tapasztalatairól, mert ez elengedhetetlen a további foglalkozások tervezéséhez. Tudjuk, hogy nehézkes és bonyolult az osztályoknak eljutni a tanítási időben a múzeumokba, legtöbbször sajnálunk az amúgy is rövid időből teszt és kérdőív kitöltésére elvenni a kiállításélmény vagy műhelymunka kárára. Ha be is van tervezve, de valami miatt időben csúsznak az előbbi szerkezeti egységek, elfáradnak a gyerekek, késve érkeznek, de időben oda kell, hogy érjenek valahova stb., akkor inkább ezt a mozzanatot hagyjuk ki. Legtöbbször a gyerekek reakciójából, a beszélgetésekből, a részvételükből tudjuk, hogy sikeres volt a foglalkozás, megragadta őket, vagy esetleg unták. A tárgyalt foglalkozásra tervezett értékelési mód szerint a résztvevők rövid kis kiértékelő lapot kell, hogy kitöltsenek, amiből arra kapunk választ, hogy tanultak-e újat a foglalkozás során, hogy ezeket az információkat hasznosaknak tartják-e, szórakoztató volt-e számukra a foglalkozás, mennyire voltak megelégedve a foglalkozásvezető szolgáltatásával, részt vennének-e még hasonló foglalkozásokon, esetleg milyen témákat javasolnak. Nagyobbaknak szöveges lapot adunk, amelyen be kell karikázni a választ, illetve leírni a javaslatokat. Kisebbeknek emotikonos, ábrás, szimbólumos értékelő lapot készítettünk, ezen kell bekarikázni a megfelelő választ. Ha idő marad erre az értékelésre, úgy tapasztaltam, hogy örömmel és őszintén válaszolnak a kérdőívre. Persze, elenyésző számban előfordultak már huncutkodások is, amikor néhány gyerek például nem reális nevet, életkort adott meg, össze-vissza karikáztak mindent a kiértékelő lapon, de úgy gondolom, hogy a kulturált visszajelzési lehetőségek használatának a tanítása, mint pl. a vendégkönyvbe való bejegyzés, vélemény, akár kritika megfogalmazása is, a tudatos múzeumlátogatói attitűdök kialakításának fontos része kellene, hogy legyen.

²⁵ <http://mokk.skanzen.hu/latogatoi-kerdoivek-ertekese2.html>; HERCZEG Gábor 2004; ZBUCHEA, Alexandra – IVAN, Loredana 2008.

²⁶ Dr. BERECZKI Ibolya – SÁGHI Ilona (szerk.) 2009a.

²⁷ A Szállasy Noémi és Iuga-Gombos Márta által szerkesztett

Családos múzeumi kincskereső feladatlap

Az Incze László Céhtörténeti Múzeum céhes mesterségeket bemutató kiállítását több alkalommal *Családos múzeumi kincskereső feladatlap* formájában is felkínáltuk közönségünknek. Nagy tömegeket mozgó városnapok alkalmával vagy adventi időszakban éltek vele, amikor családok tartalmas minőségi időt kívántak együtt tölteni. Több szempontból rendkívül fontosnak tartom ezt a múzeumpedagógiai tevékenységet. Egyrészt általában kisgyermekkel, óvodásokkal jönnek a szülők, és ez a foglalkozás kitűnő alkalom elsősorban a múzeumi környezetbe szoktatáshoz, a kulturális helyszín iránti pozitív érzelmek kialakításához. Másrészt a szülők, a felnőttek a foglalkozás során hiteles és pozitív szülői példát nyújtanak a gyerekeknek, jelentősen befolyásolva ezzel későbbi művelődési szokásaikat.²⁸ A múzeum kedvezményes jegyekkel, ingyenes alkalmakkal bátorítja ezt a típusú foglalkozást, hogy minél szélesebb körben elterjedjen a múzeumhasználat szabadidős tevékenységként, illetve tanulási lehetőségként. A nálunk jól bevált feladatlapon nagyobbaknak keresztretjéventy állítottunk össze, megadott meghatározások szerint kell megtalálniuk múzeumi tárgyakat, a megoldás „jelszó” a további kiállítások megtekintéséhez, kisebb gyerekes családok pedig részletfotók alapján kell, hogy megtaláljanak, beazonosítsanak múzeumi tárgyakat.

Ezt a színes feladatlapot ajánljuk bármikor a hozzánk érkező családoknak, de gyakran veszik igénybe olyan osztályok, akiknek kevesebb ideje van, nem tudnak vagy akarnak részletesebb múzeumpedagógiai foglalkozáson részt venni.

Helytörténeti kiállítás

Helytörténeti kiállításunkat legtöbbször márciusban, az 1848-as eseményekre emlékezve, erről tanulva látogatják helybeli és környékbeli óvodás- és diákcsoportok. Az ünnepségek körül, igény szerint feladatlapmal, szemléltetéssel, interaktív tárlatvezetéssel, szerepjátékkal dolgozzuk fel a kiállítást.

A feladatlapon, melyet 3–8. osztályosoknak javasolunk, a forradalom kiemelkedő személyiségeit (Gábor Áron, Petőfi Sándor, Kossuth Lajos, Bem József) kell beazonosítani fotók alapján és leírni, hogy mi volt a szerepük a szabadságharcban. Részletesen tárgyaljuk a forradalom szereplőinek, a különböző beosztású, fegyvernemű katonáknak (huszár, gyal-

Gyertek velünk múzeumba! Múzeumpedagógiai kézikönyvben közzölt 15 múzeumpedagógiai terv közül 5-ben szerepel ez a szerkezeti egység. Lásd SZÁLLASY Noémi – IUGA-GOMBOS Márta 2017.

²⁸ TORGYIK Judit 2018, 31–32.

gos, tüzér) a szerepét, öltözetét, felszerelését. További kérdések és feladatok a helyi ágyúöntéshez kapcsolódnak (alapanyagok, helyi műhelyek, mesterek). A szabadságharc helyi emlékhelyeit is részletesen tárgyaljuk, beazonosít(tat)juk, tisztázzuk, hol vannak, mi áll ma a helyükön, mi működik ma azokban az épületekben. Számbavesszük a forradalom nagyjainak emlékét őrző intézményeket, utcákat, tereket. Általában kokárdakészítéssel, színezéssel ér véget ez a foglalkozás, de készítettünk már zászlót, origami huszárt, csákót vagy pártát is.

Főleg a kisebbeknek leginkább a drámajáték, szerepjáték vált be. Ilyenkor a múzeum dolgozói hagyományörző katonai viseletben és korabeli öltözet-re hasonlító ruhákba öltözve fogadják a gyerekeket, akiknek főleg a helyi eseményekről mesélnek. Természetesen a kis látogatók mind hős forradalmárok, bátor harcosok szeretnének lenni, együtt menetelünk, énekelünk, szavalunk, skandálunk közismert mondókákat, majd lehetőséget adunk nekik is beöltözni. A közeli óvodákból sokszor eleve „felfegyverkezve” érkeznek a gyerekek. A Benedek Elek Óvoda óvodásai pár éve rendszeresen az óvodában tanult verses összeállítást, éneket, játékot adnak elő a kiállításban.

Nagyobbaknak, felnőtteknek való érdekesebb foglalkozásunk egy városnap alkalmával az *Üzenet a múltba* címet viselte. A kiállítás megtekintése után az udvaron elhelyezett postaládába dobhatták azokat az üzenőlapokat, melyen elődeiknek, a város nagyjainak küldhettek, vagy az egykori kézműves mesterekhez intézhettek kérdéseket.

KézdivásárHELYÜNK a történelemben

4–5. osztályosoknak, a történelem tantárggyal ismerkedőknek dolgoztam ki *KézdivásárHELYÜNK a történelemben* című foglalkozást. Ennek elemei, részletei is hosszú ideig alakultak, finomodtak. Valamennyi foglalkozásnál a kiindulópont maga a gyermek, az ő tudása, élményei, otthonról és iskolából hozott „csomagja”. Megfelelő értelmi-érzelmi fejlődés mellett spontán megismerési vágy sarkallja az embert arra, hogy minél többet megtudjon közvetlen és tágabb környezetéről. Elsősorban mindenki saját családjához, barátaihoz, iskolájához, munkahelyéhez, lakóhelyéhez, szülőföldjéhez ragaszkodik, ez az alapja annak az önazonosság- és nemzeti tudatnak, amelyet mi is erősíteni szeretnénk, tudatosítva azt, hogy a nagy történelem, egy-egy nemzet, ország

múltja, jelene elsősorban a helyi jelenségekből, folyamatokból tevődik össze, alulról, körkörösén épül, így mindannyian részesei vagyunk a nagy egésznek.²⁹ A foglalkozás során ezt úgy hangsúlyozom, hogy többször kapnak szerepet a gyerekek személyes történetei, tárgyai is. Mindig arra kérem a vezető pedagógust, hogy előzetesen készüljenek a foglalkozásra, minden gyerek kérdezze meg otthon, miért pont az a neve, ami, illetve hozzanak egy-egy kis, tenyérben is elférő személyes tárgyat.

A résztvevők fogadása, köszöntése és a nekikészülőldés után – a foglalkozás az Incze László Céhtörténeti Múzeum emeleti termeiben, a helytörténeti és '48-as kiállításon zajlik – itt is ráhangoló játékkal kezdünk. Itt olyannal, amellyel elsősorban a múzeumban való mozgásra, viselkedésre is reflektálunk, tudatosítva, hogy kis helyen, vitrinek, kiállítási tárgyak között kell egymásra is figyelni. Kiváló erre a *Nagyon fúj a szél azok között, akik...* című játék.³⁰ Körben, az üléspárnáik elé állnak a gyerekek, elsőnek a foglalkozásvezető mond egy kijelentést, és mindazok, akikre ez igaz, helyet kell, hogy cseréljenek. Közben a játékvezető is elfoglalja valakinek a helyét, és a hely nélkül maradó áll a kör közepére, ő mondja a következő kijelentést (pl. „nagyon fúj a szél között”, akik jártak már a múzeumban, akik részt vettek a március 15-i ünnepségen, akik tudják, hol van a Kossuth-szobor Kézdivásárhelyen, stb.). Utána körbeülünk a kis párnákra, és Kézdivásárhelyről kezdünk beszélgetni: mit tudnak róla, mik a jellegzetességei, hogyan mutatnak be pár szóban egy idegennek? A foglalkozásvezető úgy vezeti a beszélgetést, hogy szóba kerüljön az, hogy a várost az idők során nevezték Torjavásárának, Kézdivásárhelynek, deszkavárosnak, vargák városának, céhek városának, udvarterek városának. Az első írásos dokumentumot a város keresztleveléhez hasonlítjuk, majd felkérem a gyerekeket, hogy sorban mondják el, mit tudtak meg a saját nevükről. A beszélgetések során szembesülhetnek azzal, hogy minden családnak saját hagyományai, történetei vannak. Sokszor érdekes történeteket hallunk, és kiderül, hogy az otthoni „kutatómunka” során más érdekes családi történetek is előbukkantak, amiből az osztályban, a tanórák keretén belül is jó dolgokat lehet még kihozni. Kitűnő, követendő példa erre egy kolozsvári tanítónő projektje, aki osztályával egy „egyszerű” házi feladatból kiindulva egész közösséget, generációkat megmozgató kiállítást is rendezett.³¹ A továbbiakban a város

²⁹ DIMÉNY Erika 2009, 55.

³⁰ A foglalkozások során alkalmazott játékok többségét a Kézdivásárhelyi Bóbita Egyesület és Értékpont Pedagógiai Műhely által szervezett képzéseken vagy az általuk javasolt módszertani

könyvekből ismerem, ezeket a sajátos múzeumi helyzethez adaptálom.

³¹ BÁRDOS Réka Tekla 2016.

fejlődéséről beszélünk, arról, hogy a fontos események igazából logikusan következnek egymásból, hogy az egész történelem egymáshoz kapcsolódó események láncolata. Ahhoz, hogy érzékeljük az idő fogalmát is, az *egyperces* játék következik: körben ülve mindenki behunyja a szemét, arra kérem őket, hogy amikor úgy gondolják, eltelt egy perc, nyissák ki a szemüket, csendben jelezzék. Megtapasztalhatják, hogy nem mindenki érzékeli egyformán az idő múlását (sokan nagyon pörögnek – eddig a 15 másodperc a rekord, míg két percnél tovább senki nem ült még becsukott szemmel), hogy egy adott időszakot érezhetünk kevésnek, de soknak is. Beszélünk arról, hogy ezalatt az egy perc alatt mit tudtak volna csinálni, mivel lehetett volna eltölteni. A város több mint 600 évének eseményeit ezek után ők fedezik fel a kiállításban. Sorshúzással dől el a csoportok összetétele: színes papírcsíkokat húznak, az azonos színűt húzóknak alkotnak egy csoportot és kapnak egy azonos színű, kirakós darab alakú feladatlapot. A feladatok során a csapatok végigjárják, végignézik a kiállítást, a pannókat, fotókat, dokumentumokat, tárgyakat. Többször tapasztaltam, hogy ha meg is találták a válaszokat, tovább nézelődnek, találnak érdekességeket, beszélgetnek a kis csoportokban. Megadott idő után a színes puzzle-darabokból rakjuk össze a várostörténetet, minden csapat elmondja az általa megszerzett információkat. A kialakuló, színes kirakós darabokból álló idővonal hiányzó részei érzékeltetik, hogy tovább lehetne bővíteni, finomítani, részletezni minden eseményt. Az idővonal kirakása után a történelem forrásairól beszélgetünk. A kiállításban a leírásokból, tárgyakról, fotókról gyűjtötték az információkat, és összerakunk ezekből egy történetet. Hangsúlyozzuk, hogy minden muzeális tárgynak története, „meséje”, forrásértéke van, amit a múzeum dolgozói, a muzeológusok, történészek, régészek, néprajzosok stb. pontosan dokumentálnak, és amit a kiállítás, illetve az azt ismertető személyzet tolmácsol a közönség felé. Ezt egy következő játékkal próbáljuk megértetni a gyerekekkel. Mindenki előveszi az otthonról hozott kedvenc személyes tárgyát, és azt továbbadja valakinek a csoportból, elmondva róla a lényegesebb tudnivalókat. Pl.: „Ez az én szerencsehozó nyakékem. Tavaly húsvétra kaptam nagymamától. Rossz kedvem volt, rossz jegyeket kaptam, és mama azt mondta, ha ezzel tanulok, emlékezni fogok az anyagra!” Vagy: „Ez a kedvenc hokikorongom. Nagyon szeretem, mert az edzőmtől kaptam, amikor megdicsért egy mérkőzés után.” Stb. Jelszóra mindenki továbbadja a társától kapott tárgyat és annak történetét. Néhány csere után a játékvezető leál-

lítja a játékot, körbeállnak a gyerekek, és mindenki elmondja, hogy mi van épp a kezében. Érdekes történetek hangzanak el mindig, a legkülönfélébb tárgyak kerülnek elő, a kedvenc alvós plüsstől a déditől örökölt kristály karácsonyfadíszig, kindertojás-figurától az értékes órákig, ékszerekig. Beszélgetni lehet arról, hogy a tárgyak reális, piaci értéküktől függetlenül is lehetnek valakinek értékesek, nagyon személyesek, egy adott történelmi kor bizonyítékai, stb. Gyakran történik meg az is, hogy a továbbadás során módosul, változik a hozzá kapcsolódó történet, így fel lehet hívni a gyerekek figyelmét a muzeális tárgyak, leírások, a kiállítás által továbbított információk pontosságának és hitelességének fontosságára, komolyságára, felelősségére is.

Újabb játék során a kiscsoportok interjút kell, hogy készítsenek a kiállításban látott, kiválasztott vagy a múzeumpedagógus által kijelölt tárgyakkal (ha jól, gördülékenyen dolgozunk, hagyom, hogy ők válasszanak tárgyat, ha lassan, nehézkesen haladunk, akkor én általában az első teremben elhelyezett, könnyen körülállható ládákat, a kézdivásárhelyi városi tanács egykori irattartó ládait jelölöm ki. Általában minden csoport elsősorban a külső tulajdonságokra, felépítésre, szerkezetre, funkcióra, megmunkálásra kérdez rá, de akadnak sokszor izgalmas kérdések is: Hogy kerültél ide? Szeretsz itt lenni? Mit gondolt a gazdád? Hol volt az eredeti helyed? Milyen út vezetett a múzeumig? Mennyi az értéked? Stb.)

Ha van idő, manuális tevékenységként kis ládát válogunk ki papírból, amelyet minden gyerek elképzelése szerint színez, díszít, majd erre írhatják össze azokat az értékeket, kincseket, amelyeket a történelemből, múltból, elődeinktől tanulhattunk, örököltünk (becsület, tisztesség, összetartás, helytállás, hősiesség, nevünk, tulajdonságaink, örökölt tárgyaink, stb.). Ezt elviszik, beragasztható a füzetbe, kiállítható az osztályban. Volt olyan is, hogy papírból házat hajtogattunk, ebbe belehajszolták a gyerekek magukat, családjukat, a házuk falára, a téglákra pedig felírták a fenti értékeket, egymás mellé állva megalkották a saját városukat.

Összefoglalásként röviden mindig megbeszéljük a történeteket, azt, hogy mi történt a foglalkozáson, hogy érezték magukat a résztvevők, vagy egy kis idézetet, amely alátámasztja a foglalkozás célkitűzéseit. Személyes kedvencem Szabó Magda következő gondolata: „Az ember néha olyan buta. Azt hiszi, vannak történelmi dolgok, meg vannak magánügyek, s a kető nem tartozik össze. Közben kiderül, hogy mindig minden összetartozik. Ha az ember a történelmi eseményekkel foglalkozik, millió meg millió ember magánéletét találja közöttük.”³²

³² <https://www.citatum.hu/idezet/66311>.

Múzeumpedagógiai foglalkozásainkkal tehát fontos célunk van: a mindenkori múzeumi anyag élményszerű ismertetésén túl minden egyes alkalommal kiemelt hangsúlyt fektetünk a személyes értékek, az ön- és nemzetiség-tudat, a személyes felelősségvállalás fontosságának, valamint a közösségi értékeinknek a megtapasztalására, tudatosítására, folyamatos építésére, fejlesztésére. Ismerjük a korszerű nemzetközi muzeológia és múzeumpedagógia fontosabb trendjeit, eljárásait, tudjuk, hogy szerény, kis léptékű intézményünkben azok túl nagy befektetés

jelenténeek. Célunk és feladatunk elsősorban a saját erősségeink, hagyományaink tudatosítása. Egyre többször hangzik el neves kutatók elemzéseiben is,³³ hogy globalizálódó, uniformizálódó világunkban nem mások utánzása a feladatunk, igazából akkor maradhatunk önmagunk, akkor lehetnek mások kíváncsiak ránk, ha sajátosat, egyénit tudunk mutatni. Ez viszont akkor lehetséges, ha a nemzeti és helyi értékeink, történelmi hagyományaink biztos fogódzóként, szilárd alapként épülnek be életünkbe.

Dimény Erika – Incze László Céhtörténeti Múzeum, Kézdivásárhely, 10. udvartér, RO-525400;
dimenyerika.sznm@gmail.com

Irodalom

BÁRD Edit

- 2009 Pedagógusi személyiségjegyek és pedagógiai kompetenciák a múzeumi ismeretátadásban, in: Foghtúy Krisztina – Szepesházyne Kurimay Ágnes (szerk.): *Múzeumpedagógiai tanulmányok*, III, Gondolat Kiadó, Budapest, 283–288.
- 2015 *Múzeum – az élményszerű tanulás helyszíne. A múzeumpedagógia jelene és lehetőségei*, Doktori disszertáció, ELTE, Pedagógiai és Pszichológiai Kar.

BÁRDOS Réka Tekla

- 2016 Jelen időnk múltja, *MAGISZTER. A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének szakmai-módszertani folyóirata*, XIV/2, 48–55.

BERECZKI Ibolya, Dr. (szerk.)

- 2010 *Tudás és alkalmazás. Válogatás a múzeumi képzések legjobb dolgozataiból (Múzeumi iránytű, 10)*, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, Szentendre.

BERECZKI Ibolya, Dr. – SÁGHI Ilona (szerk.)

- 2009a *Szórakoztatva tanulni, tanulva szórakozni! Projekt módszer a múzeumpedagógiában (Múzeumiskola, 1)*, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, Szentendre.
- 2009b *Élmény és tudás. Múzeumi szakemberek a közoktatás szolgálatában. Kutatási jelentés (Múzeumi iránytű, 4)*, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, Szentendre.

BESNYI Szabolcs – Nagy Gábor Mápó

- 2014 *A Játék nem játék! Hogyan és milyen játékokat vezess, hogy közben a résztvevőknek eszükbe se jusson a mobiltelefonjuk?* Optimus Tréning, Budapest.

DEMÉNY Enikő

- 2017 Múzeumpedagógia a székelyföldi múzeumokban, in: Szállasy Noémi – Iuga-Gombos Márta (szerk.): *Gyertek velünk múzeumba! Múzeumpedagógiai kézikönyv*, Ábel Kiadó, Kolozsvár.

DIMÉNY Erika

- 2009 Múzeumpedagógia a Kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumban. Együttműködés a múzeum és az iskola között, *Acta Siculica 2009*, Sepsiszentgyörgy, 53–64.
- 2010 A Kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum 2009–2010-es múzeumpedagógiai foglalkozásai, *Acta Siculica 2010*, 73–82.
- 2015 Békebeli otthonok. Kiállítás és múzeumpedagógia az Incze László Céhtörténeti Múzeumban, in: Jakab Albert Zsolt – Kinda István (szerk.): *Aranykapu. Tanulmányok Pozsony Ferenc tiszteletére*, Kriza János Néprajzi Társaság – Székely Nemzeti Múzeum – Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Kolozsvár, 287–306.
- 2017 Múzeumpedagógiai foratókönyv az Incze László Céhtörténeti Múzeum *Szoborerdő* című kiállításához, in: Szállasy Noémi – Iuga-Gombos Márta (szerk.): *Gyertek velünk múzeumba! Múzeumpedagógiai kézikönyv*, Ábel Kiadó, Kolozsvár, 64–68.
- 2018 Múzeumpedagógia, in: Dimény Attila (szerk.): *Az Incze László Céhtörténeti Múzeum és gyűjteményei*, Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 63–65.

FADEM, Terry J.

- 2009 *Múzeumpedagógiai tanulmányok*, III, Gondolat Kiadó, Budapest.

HEMRIK László

- 2009 Múzeumi beszélgetés – Különös tekintettel egy kortárs művészeti múzeum gyakorlatára, in: Vásárhelyi Tamás – Kárpáti Andrea (szerk.): *A múzeumi tanulás kézikönyve. Továbbképző tanfolyami jegyzet*, Magyar Természettudományi Múzeum – ELTE TTK, Multimédia-pedagógiai és Információtechnológiai Központ, Budapest, 141–146.

³³ <http://penzcsinalok.transindex.ro/lokalis/20191002-barabasi-albert-laszlo-szekelyfold-sikerkeplete-nem-a-szilicium-volgyel-valo-versengesrol-szol>.

HERCZEG Gábor

2004 Látogatói felmérés a szegedi Móra Ferenc Múzeumban, *Múzeumi Közlemények*, 2004/1, 54–62.

IACOB, Angelica – CAPIȚĂ, Laura – MIȘU, Petruța Silvia – BEM NEAMU, Raluca – ZBUCHEA, Alexandra

2006 *Educația interactivă – O nouă provocare a muzeelor moderne*, Centrul de Pregătire Profesională în Cultură, București.

KÁRPÁTI Andrea

2009 Múzeumi tanulás csoportokban – a kollaboratív tanulásmélet jelentősége múzeumpedagógiai munkában, in: Vásárhelyi Tamás – Kárpáti Andrea (szerk.): *A múzeumi tanulás kézikönyve. Továbbképző tanfolyami jegyzet*, Magyar Természettudományi Múzeum – ELTE TTK, Multimédia-pedagógiai és Információtechnológiai Központ, Budapest, 102–107.

KÁLDY Mária – KÁRPÁTI Andrea – SZIRMAI Anna Linda

2010 *Helyzetkép és perspektívák. Múzeumpedagógia Magyarországon 2008–2009 (Múzeumi iránytű, 6)*, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, Szentendre.

KESIK Gabriella

2009 A szerepjáték, szituációs játék, korfelidéző játék szerepe a múzeumpedagógiában, a megismerésben, in: Vásárhelyi Tamás – Kárpáti Andrea (szerk.): *A múzeumi tanulás kézikönyve. Továbbképző tanfolyami jegyzet*, Magyar Természettudományi Múzeum – ELTE TTK, Multimédia-pedagógiai és Információtechnológiai Központ, Budapest, 147–150.

KOLTAI Zsuzsa

2011 *A múzeumi kultúráközvetítés változó világa. A múzeumi kultúráközvetítés pedagógiai és andragógiai szempontú vizsgálata. Iskolakultúra*, Veszprém.

KOVÁCH Géza – BINDER Pál

1981 *A céhes élet Erdélyben*, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.

MISZNÉ KORENCHY Anikó

é. n. *Tanulás tárgyakkal (Múzeumok Mindenkinek, V)*, NKÖM, Budapest.

PATÓ Mária (szerk.)

2009 *Nyitott kapukkal – Kapun belül és kívül (Múzeumi iránytű, 1)*, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, Szentendre.

SZÁLLASY Noémi – IUGA-GOMBOS Márta

2017 *Gyertek velünk múzeumba! Múzeumpedagógiai kézikönyv*, Ábel Kiadó, Kolozsvár.

TORGYIK Judit

2018 *Tanulás a múzeumpedagógia módszereivel*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

VÁSÁRHELYI Tamás (szerk.)

2009a *Múzeum és iskola 2009. Múzeumok a közoktatás szolgálatában. Kutatási jelentés (Múzeumi iránytű, 3)*, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, Szentendre.

2009b Kérdések használata, in: Vásárhelyi Tamás – Kárpáti Andrea (szerk.): *A múzeumi tanulás kézikönyve. Továbbképző tanfolyami jegyzet*, Magyar Természettudományi Múzeum – ELTE TTK, Multimédia-pedagógiai és Információtechnológiai Központ, Budapest, 127–130.

2009c Felfedezéssel tanulás, in: Vásárhelyi Tamás – Kárpáti Andrea (szerk.): *A múzeumi tanulás kézikönyve. Továbbképző tanfolyami jegyzet*, Magyar Természettudományi Múzeum – ELTE TTK, Multimédia-pedagógiai és Információtechnológiai Központ, Budapest, 94–97.

2009d Felmérés, ellenőrzés, értékelés, in: Dr. Berecki Ibolya – Sági Ilona (szerk.): *Szórakoztatva tanulni, tanulva szórakozni! Projektmódszer a múzeumpedagógiában. Oktatási segédanyag*, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, Szentendre.

ZBUCHEA, Alexandra – IVAN, Loredana

2008 *Muzeu focus. Cum să ne cunoaștem mai bine vizitatorii muzeelor*, Colias, București.

VÖRÖS T. Balázs

2001 *A múzeumpedagógus. Incze László (1928–2007) muzeológus portréja* (dokumentumfilm), Ellenpont Kulturális és Szolgáltató BT.

Programele educative legate de expozițiile de istorie ale Muzeului de Istorie a Breslelor „Incze László” din Târgu Secuiesc

(Rezumat)

În societatea contemporană, pe lângă rolul tradițional de colectare, conservare, cercetare și expunere al muzeelor, a crescut semnificativ și rolul educativ al acestora. În lucrare, după o scurtă introducere teoretică, sunt prezentate programele și activitățile educative legate de expozițiile de istorie (a breslelor și a localității) ale instituției, fiind discutate în amănunt metodele pedagogice aplicate. În afară de medierea într-o ambianță plăcută și destinată între colecțiile și expozițiile muzeului, cel mai important obiectiv al educatorului muzeal este conștientizarea valorilor personale și ale comunității din care fac parte tinerii vizitatori, dezvoltarea conștiinței de sine și celei comunitare, ale acestora.

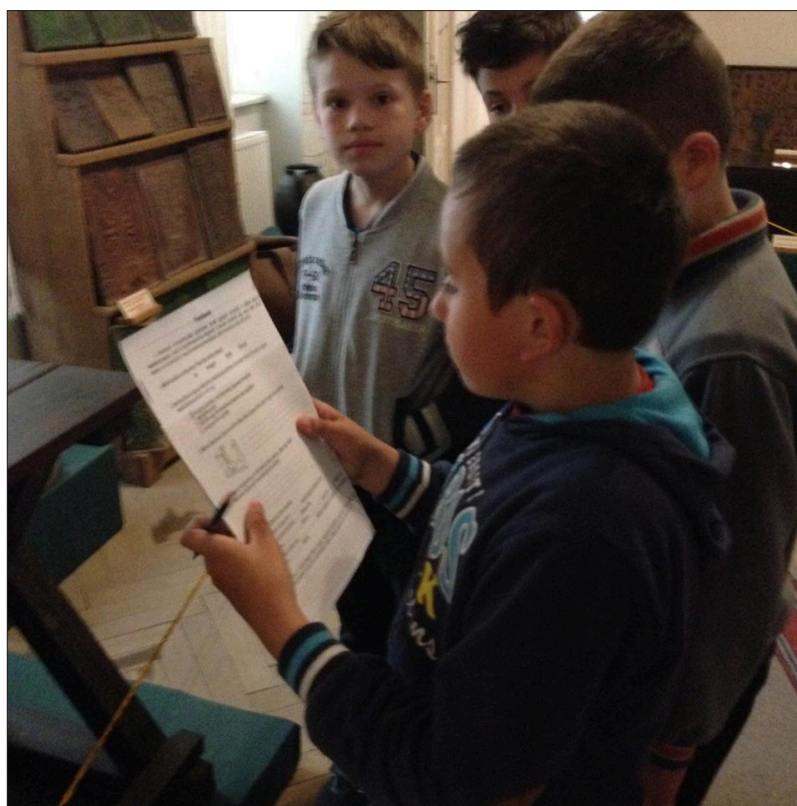
Educational Programs Related to the History Exhibitions of the Incze László Museum of Guilds' History in Kézdivásárhely (Târgu Secuiesc)

(Abstract)

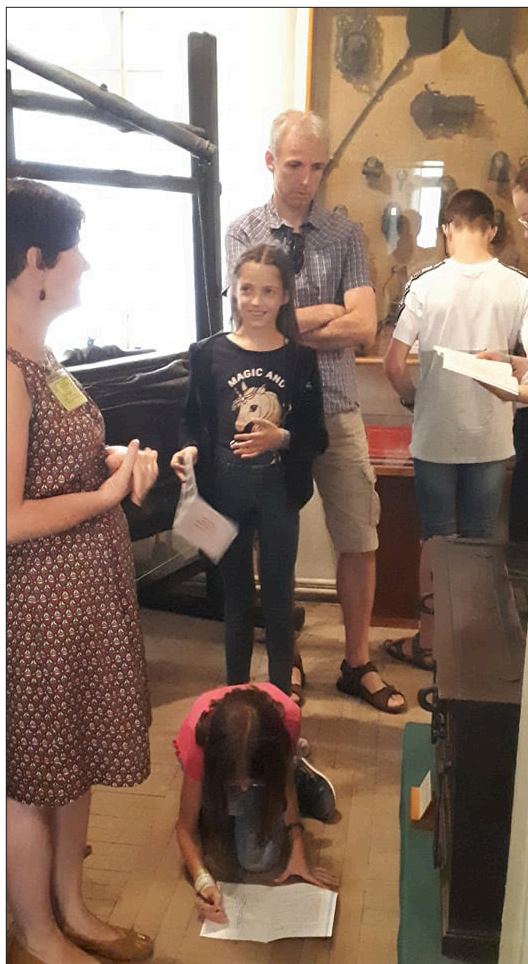
Besides the traditional roles of collection, conservation, research and exhibition the educational role of museums has significantly increased in importance in contemporary society. After a brief theoretical introduction, this paper presents the educational programs and activities pertaining to the institution's exhibitions on the history of guilds and the settlement in general, while also discussing in detail the pedagogical methods applied. Apart from mediating between the museum's collections/exhibitions and the visitors in a pleasant and relaxed atmosphere, the most important objective of the museum educator is to ensure that the young visitors become more aware of their personal values and of the values their community they belong to has.

1. ábra Tárlatvezetés mackóval

2. ábra Céhes kiállítás felfedezése feladatlappal

3. ábra Családos kincskeresés

4. ábra Információgyűjtés

5. ábra Szerepjáték a történelmi kiállításon

6. ábra Idővonal összeállítása
a *KézdivásárHelyünk a történelemben* című foglalkozáson

7. ábra Osztályban kiegészített idővonal

8. ábra Történelemfüzetek múzeumi kincsesládákkal

